

ธานี กลิ่นเกษร*

ในการพัฒนาประเทศ นอกจากจะมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว จะต้องมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย เพื่อให้มีความพร้อมเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้บุคคลเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ตามหลักความคิดทางด้านจิตวิทยา มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตดีสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ประการที่สองจะต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีเฉลียวฉลาดจนทำให้เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดี ประกอบอาชีพด้วยทักษะที่ได้รับการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพและประการสุดท้ายจะต้องเป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมสูง ยึดมั่นในหลักศาสนาของตน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531: 3 - 48)

ในการพัฒนาทางด้านจิตใจนั้น กระทำได้หลายแบบ ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531 : 3 - 48) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาได้ โดยใช้วิธีฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ซึ่งเป็นวิธีฝึกอบรมทางศาสนาวิธีหนึ่งตามแนวพุทธศาสนาในประเทศไทยที่นิยมกันมาก (ฉกาจ ช่วยโต และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2533 : 1) จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติจะทำให้เป็นผู้มีจิตใจ และบุคลิกภาพเข้มแข็ง หนักแน่นมั่นคง สงบ เยือกเย็น สุขภาพ นุ่มนวล สดชื่นผ่องใส กระฉับกระเฉงกระปรี้กระเปล่า เบิกบาน งามสง่า มีเมตตากรุณา รู้จักตนเองและผู้อื่นตาม

*อาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคดุสิต

ความเป็นจริงจิตอยู่ในสภาพพร้อมต่อการรับปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดี รู้จักทำให้สบบสามารถยับยั้งความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ช่วยให้มีความรู้เท่าทันพฤติกรรมทางวาจา ความรู้สึกนึกคิด และภาวะจิตที่เกิดขึ้นด้วย (พระราชวรมนี. 2529 : 834) และยังมีผลต่อการลดความวิตกกังวลต่อการเรียน และเรื่องอื่นๆ ของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย (ชมชื่น สมประเสริฐ. 2525) นอกจากนี้ ยังมีผลทำให้นักเรียนในระดับมัธยมปลายมีสติปัญญาและความจำดีขึ้น (สุริยาพร พุตระกูล. 2531) และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคได้ผลมากขึ้นคือ การอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนนักศึกษาได้รับจากครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางพฤติกรรมของเด็กและเป็นสถาบันแรกที่ได้ให้การอบรมทางจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา อุปนิสัยส่วนตัว อารมณ์ของเด็กและเยาวชนเริ่มมีมาที่บ้าน เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้ที่มีความคิด ความรู้สึก มีมารยาท หรือการวางตัวอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่ที่การอบรมจากทางบ้านเป็นส่วนหนึ่ง สุชา จันทรเฒ (2518 : 128) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การที่เด็กและเยาวชนจะมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจนั้น ต้องขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูที่ดี จากผลงานวิจัยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กออกเป็นหลายประเภท เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ฯลฯ แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะเป็นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่จะส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางที่จะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาหิริ-โอตตัปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในวิทยาลัยเทคนิคพัทลุงให้สูงขึ้นโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งใช้การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ และพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเสริมสร้าง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่มีต่อหิริ-โอตตัปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวិทยาลัยเทคนิค
2. เพื่อศึกษาผลของการเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่มีต่อหิริ-โอตตัปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา จะมีhiri-โอดตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนา สูงขึ้นกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม
2. นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ประชาธิปไตยมาก และได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา จะมีhiri-โอดตปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนา สูงกว่านักศึกษากลุ่มอื่นอีก 3 กลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา สำหรับในงานวิจัยนี้ มีความหมาย 2 ประการคือ ประการแรกหมายถึง การใช้พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยวิธีการที่เป็นหลักเบื้องต้นของพุทธศาสนา เรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ ศีล สมาธิ และปัญญา และใช้วิธีฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เพื่อฝึกอบรมนักศึกษา ปวช. ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง (กลุ่มทดลอง) จำนวน 24 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที สัปดาห์ละ 3 วัน เป็นเวลา 2 เดือน ประการที่สองหมายถึง การใช้พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยวิธีการที่เป็นหลักเบื้องต้นของพุทธศาสนา เรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพียงอย่างเดียว เพื่อฝึกอบรมนักศึกษา ปวช. ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง (กลุ่มควบคุม)

ศีล หมายถึง การฝึกหัดควบคุมกายและวาจา ในที่นี้หมายถึง การปฏิบัติตนตามศีล 5 อันเป็นศีลสำหรับควบคุมตนเอง

สมาธิ หมายถึง การฝึกสมาธิ เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดผลดีทางจิตใจ ฝึกจิตให้เข้มแข็ง ตั้งมั่นในทางที่ถูก มีความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง ในการวิจัยนี้ การฝึกสมาธิ หมายถึงการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ซึ่งเป็นการฝึกทำความสงบจากลมหายใจเข้า-ออก ให้มีสติ รับความรู้สึกเกี่ยวกับลมหายใจตลอดเวลาให้ร่างกายสงบ นิ่งในท่าตรงพร้อมทั้งกล่าวคำภาวนา “พุทโธ” “นะมะพะทะ” หรือ “สัมมาอะระหัง” ... เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประกอบจิตใจให้สงบตลอดเวลาทำสมาธินั้น

ปัญญา หมายถึง การฝึกปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง จากการที่ได้รับฟังการอบรมสั่งสอนตามหลักธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาถึงผลของการฝึกอบรมในทางพุทธศาสนาที่จะมีตัวแปร หิริ-โอตตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนา จากกลุ่มนักศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง ในระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1 คณะวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 6 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขาวิชาช่างกล สาขาวิชาช่างยนต์ สาขาวิชาช่างประกอบผลิตภัณฑ์ และสาขาวิชาช่างก่อสร้าง ปีการศึกษา 2536 ของวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง จำนวน 1,440 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย ระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1 โดยสุ่มจากแต่ละสาขาวิชา ทั้ง 6 สาขาวิชา ของคณะวิชาช่างอุตสาหกรรม จำนวน 100 คน

แบบแผนการทดลอง (Research Design)

แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ Generalized Randomized Block Design (ดุษฎี โยเหลา. 2535 : 37) โดยมีการสุ่มตัวแปรจัดกระทำ หลังจากสุ่มจัดหน่วยทดลองออกเป็นสองกลุ่มตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย และมีการวัดตัวแปรตามก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม

แบบวัดหิริ-โอตตปปะ

เป็นแบบวัดซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจากรายงานการวิจัยของ จรรยา สุวรรณทัต และคณะ ใช้วัดหิริ-โอตตปปะ และการควบคุมตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค มีมาตรประมาณค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ จริยที่สุด จริย ค่อนข้างจริย ค่อนข้างไม่จริย ไม่จริย และไม่จริยเลย เกณฑ์การให้คะแนน กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนน 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 ส่วนกรณีข้อความทางลบให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

แบบวัดทัศนคติต่อพุทธศาสนา

เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้นำมาจากการงานวิจัยของสำรวย วรเดชะคงคา ลักษณะเนื้อหาของแบบวัดทัศนคติต่อพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อทางพุทธศาสนา ด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา ด้านบทบาทของวัดและพระสงฆ์ และด้านปฏิบัติตามประเพณีทางพุทธศาสนา จำนวน 40 ข้อ ในแต่ละข้อมีมาตราในการประเมิน 6 หน่วย คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การให้คะแนน กรณีข้อความทางบวก จะให้คะแนน 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 ส่วนกรณีข้อความทางลบ จะให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เป็นแบบวัดซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจากการงานวิจัยของ นงนุช โรจนเลิศ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 อันดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 และกรณีข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - way Analysis of Variance) (Myers, 1971 : 114) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 และการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ของ Bonferroni เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ใต้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา มีhiri-โอดตปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้นมากกว่านักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นจริงตามสมมติฐาน

ข้อที่ 1 และพบว่าไม่เป็นจริงตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก และได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา จะมีhiri-โอดตปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงกว่านักศึกษากลุ่มอื่นอีก 3 กลุ่ม เพราะจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยไม่พบความแปรปรวนต่อคะแนนการเปลี่ยนแปลงhiri-โอดตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

อภิปรายผล

1. พิจารณาตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 และสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ต้องการศึกษาประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาต่อการเปลี่ยนแปลงhiri-โอดตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนา ในการวิจัยนี้พบว่า การฝึกอบรมทางพุทธศาสนาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงhiri-โอดตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาอย่างเชื่อมั่นได้ โดยในแต่ละตัวแปรมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 หิริ-โอดตปปะ จากการทดลองพบว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงhiri-โอดตปปะเพิ่มสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา เนื่องจากตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม นักศึกษาได้รับความรู้และเข้าใจเรื่องของสติสัมปชัญญะ และสติปัญญา 4 ซึ่งเป็นธรรมะที่เกื้อกูลในการทำ ความดี มีความสำนึกอยู่ ไม่พั้งเผโล่ เข้าใจชัดในความเป็นจริง มีสติควบคุมกาย ใจ และ อารมณ์ ไม่มีความประมาท ดำเนินชีวิตอย่างสันติ ทำให้นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม ประพฤติปฏิบัติทุกอย่าง อย่างระมัดระวัง ไม่กระทำการต่าง ๆ ไปในทางที่เสื่อมเสีย และจะไม่ยอมพลาดโอกาสในการทำความดี และรักความเจริญก้าวหน้า มีความสำนึกในหน้าที่ ที่จะต้องรับผิดชอบ ไม่ยอมปล่อยปละละเลย (พระเทพเวที. 2532) ทำให้นักศึกษา สามารถควบคุมตนเองได้ ทั้งภายในตนเอง(หิริ)และควบคุมภายนอกตน (โอดตปปะ) ซึ่ง ตรงกับ นิคม ดังคะพิภพ (2516 : 10) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หิริ-โอดตปปะ มีความสัมพันธ์ กับการควบคุมตนเองของบุคคล เพราะการควบคุมตนเอง บังถึงระดับความพอดี เป็น บุคคลไม่ทำอะไรตามอารมณ์ หรือถือตนเป็นที่ตั้ง คนที่มีการควบคุมตนเองสูงแสดงว่า เป็นคนเยือกเย็น มีhiri-โอดตปปะ เข้มงวดในงานของตนเอง และในการคาดหวังเกี่ยวกับ งานของคนอื่น คนที่มีการควบคุมตนเองต่ำแสดงว่า เป็นคนทำอะไรตามอารมณ์ตื่นเต้นง่าย ถือตนเป็นที่ตั้ง ก้าวร้าว และเห็นแก่ตัว และอีกประการหนึ่งนอกจากนักศึกษาจะได้รับการ ฝึกอบรมด้วยธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดังกล่าวมาแล้ว นักศึกษากลุ่มนี้ยังได้ รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติด้วย จึงทำให้นักศึกษามีจิตใจและบุคลิกภาพเข้มแข็ง

หนักแน่นสงบเยือกเย็น มีเมตตากรุณา รู้จักตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริง รู้จักทำให้สงบ สามารถยับยั้งความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีจิตอยู่ในสภาพพร้อมต่อการรับการปลูกฝังคุณธรรมด้านต่าง ๆ (พระราชวรมนี. 2529 : 834) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนชา จังจรัส (2529) ที่ศึกษาผลของการบวชชีพรหมณ์ โดยใช้วิธีการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.กศ.สูงปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของวิทยาลัยพลศึกษาในจังหวัดภาคกลาง จำนวน 80 คน ระยะเวลาที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 15 วัน พบว่าผลของการบวชชีพรหมณ์สามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความยุติธรรม ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสันโดษ และความอดทน เป็นต้น ให้สูงขึ้นได้

1.2 ทศนคติต่อพุทธศาสนา จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา และกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาที่เพิ่มสูงขึ้นทั้งสองกลุ่ม แต่กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมในทางพุทธศาสนา มีคะแนนเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากในการฝึกอบรมนี้มีจุดประสงค์เพื่อชักนำเยาวชนใกล้ชิดพระพุทธศาสนา มีการได้รับฟังการอบรมธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนได้รับการฝึกสมาธิสำหรับกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 2 เดือน เมื่อนักศึกษาได้รับความรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง และรับรู้ว่าสิ่งที่ตนเองได้รับจากการเข้ารับการฝึกอบรมมีประโยชน์จึงมีผลทำให้ผู้ที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาสูงขึ้น มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งวิธีการนี้ใช้เทียบได้กับการชักจูงให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติ คือ (1) จัดให้อ่านเอกสารที่น่าเชื่อถือซึ่งในที่นี้เทียบได้กับการจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาได้รับฟังการบรรยายอธิบายพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และการฝึกสมาธิจากพระสงฆ์ (2) การให้บุคคลที่น่าเชื่อถือมาพูดอธิบายชักจูงให้เกิดการคล้อยตาม ในที่นี้ก็คือ การที่กำหนดให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการอบรมธรรมะ และการฝึกสมาธิเป็นผู้ฝึกอบรม (3) การเลียนแบบความเชื่อ ทัศนคติ และการปฏิบัติจากผู้ที่ตนเลื่อมใสศรัทธา (4) การทำตามหมู่ชน หรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งในที่นี้นักศึกษาได้เข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ร่วมกันฟังธรรมะ ฝึกสมาธิ รวมถึงการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักทางพุทธศาสนา ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาในทางที่สูงขึ้น (สำรวย วรเดชะคงคา :2534 ; อ้างอิงมาจาก McGuire. 1985 : 256 - 257) ซึ่งงานวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉกาจ ชั่วโต และ ดวงเดือน พันธุมนาวัน (2533) ที่ได้ศึกษาถึงลักษณะทางพุทธ และผลของ

การบวชด้านความตระหนักถึงผลดีของการบวช ทักษะคิดต่อคุณธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมของพระสงฆ์และฆราวาสที่เป็นเพื่อนกันพบว่า กลุ่มพระสงฆ์ (ผู้ผ่านการบวชเรียน) มีความเชื่อและค่านิยมทางพุทธสูงกว่ากลุ่มเพื่อนฆราวาส (ผู้ที่ไม่ผ่านการบวชเรียน) ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ในการจัดประสบการณ์ทางศาสนาในที่นี้คือ การจัดฝึกอบรมทางพุทธศาสนานี้สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาให้สูงขึ้นได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ส้ารวย วรเดชะคงคา (2534) ที่ทำการศึกษาลงมือของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาเพื่อเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะ วินัยในตนเอง ทักษะคิดต่อพุทธศาสนา ทักษะคิดเชิงจริยธรรม และการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าของนักเรียน จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา มีการเปลี่ยนแปลงวินัยในตนเอง ทักษะคิดต่อพุทธศาสนาและการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงขึ้น มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโปรแกรมการฝึก ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านความประพฤติส่วนตัว ความรับผิดชอบในด้านการทำงานเป็นกลุ่ม และเอาใจใส่ ตั้งใจเรียนดีขึ้น เมื่อนักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้ผ่านโปรแกรมการฝึกไป 4 สัปดาห์ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีการพัฒนาหิริ-โอตตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้นในระดับหนึ่งทั้งสองกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ต้องการศึกษาประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา โดยวิธีการของหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยใช้พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และการฝึกสมาธิแบบอานาปานสตินี้สามารถพัฒนาหิริ-โอตตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาให้สูงขึ้นได้เป็นอย่างดี

2. เมื่อพิจารณาตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 และสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก และได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา จะมีหิริ-โอตตปปะ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้นมากกว่า นักศึกษากลุ่มอื่นอีก 3 กลุ่ม” โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 หิริ-โอตตปปะ จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบรายคู่ตามสมมติฐาน ใช้วิธีการของ บอนเฟอรอนี (Bonferroni) พบว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย มีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงหิริ-โอตตปปะ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย อย่างมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 28 - 34) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ รู้จักอดทนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะมุ่ง

อนาคต และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง ถึงแม้ว่าทั้ง 4 กลุ่มจะมีพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูมากนัก้อยแตกต่างกันก็ตาม ดังนั้นเมื่อกลุ่มที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาได้รับการอบรมสั่งสอนตามหลักธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมทั้งการฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นการได้รับเพิ่มเติมมากขึ้นจากที่มีอยู่ จึงทำให้เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงหิริ-โอตตปปะสูงเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 ทศนคติต่อพุทธศาสนา จากผลของการวิเคราะห์ โดยเมื่อทดสอบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการบอนเฟอรโรนี (Bonferroni) พบว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก - น้อย มีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงทศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.054 กับกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ประชาธิปไตยมาก-น้อย ที่เป็นเช่นนั้นนั้น อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ได้รับความรู้ทางพุทธศาสนาในเนื้อหาเดียวกัน จะต่างกันเฉพาะการได้รับการฝึกและไม่ฝึกสมาธิ และมีระดับอายุใกล้เคียงกัน จึงมีความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ใกล้เคียงกัน และในการจัดฝึกอบรมโดยใช้ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและการฝึกสมาธิแบบอานาปานสตินี้ นักศึกษาได้ปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่องในเวลา 2 เดือน จึงมีผลทำให้นักศึกษากลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีทศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้นทุก ๆ กลุ่ม

บรรณานุกรม

ธานี กลิ่นเกษร. ผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหิริ-โอตตปปะและทศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2537. อัดสำเนา.